

ЕТИЧНО-МОРАЛЬНІ ТА НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ТРАДИЦІЇ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ДУХОВНОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Павленко С.В.

Дніпропетровська медична академія МОЗ України

В статті розглядаються деякі аспекти впливу світових релігій та формування і пізнання суспільно-історичного досвіду людства. Етичні принципи та духовно моральні цінності є важливою складовою поведінки людини в суспільстві. Особлива увага приділяється необхідності вивчення релігійного досвіду для того, щоб показати його можливості в лікуванні хворої людини. Формування духовності сучасного студента-медика є: домінування пізнавальної активності в удосконаленні себе і збагачення свого внутрішнього світу.

Ключеві слова: етика, мораль, філософська етика, медична етика, світові релігії, духовність і світогляд.

Постановка проблеми. Формування світогляду майбутніх лікарів вимагає сьогодні звернутися до проблеми духовності та визначення її місця в медичній діяльності. В зв'язку з цим виникає необхідність переосмислення цілого ряду проблем, в тому числі що стосується виховання студентів-медиків.

Досліди в області духовності дають можливість розглядати її не тільки з раціонального, та й з ірраціональної точки зору. Повне і всебічне розуміння духовності полягає в вивченні етично-моральних та національно культурних традицій релігій світу. Сьогодні виникає необхідність звернутися до релігійного опиту для того, щоб показати його можливості з вивчення духовності людини, а саме з цим пошуку шляхів рішення тих проблем, які не можуть бути вирішені лише за допомогою наукових методів. З'являється необхідність розкриття змісту духовності стосовно медицини.

Аналіз наукової розробки проблеми. Значимість проблеми духовності для формування світогляду майбутніх лікарів не викликає сумніву. Тим більш це становиться актуальним в наш час, оскільки перед сучасною медициною, виникає ряд проблем, які вимагають свого осмислення не тільки у філософсько-етичному плані, але й в рамках тієї культурно-історичної традиції, яка століттями формувалася. Особливе місце в цій традиції займають світові культури. Одна з них – православ'я. Підхід до проблем сучасного лікування, який визначається православною культурою, – це унікальне і найцінніше надбання світового співтовариства. Одночасно – це свідчення вірності своїй культурно-релігійної традиції, що сприяє її виживанню і збереженню. Більша кількість філософів, світових літераторів для яких моральні питання завжди були значимі, в тому числі, творчості С. Франка, С. Булгакова, В. Зінківського, В. Ільїна, В. Соловйова та інших, можна знайти опору в підході до вирішення проблем життя і смерті, здоров'я і хвороби, свободи і несвободи людини.

Ціль статті. Розвинути духовність в діяльності майбутнього лікаря є непорушною частиною його професіоналізму. Сьогодні етично – моральні перетворення в світогляді студентів є запорукою духовно толерантного лікаря та людини 21 століття.

Основна частина. Розуміючи, що тема про етику, мораль, національно культурні традиції розкривалась безліч разів, чому до неї верта-

тись ще раз? А відповідь лежить на поверхні. Важкі соціально-економічні, політичні зміни, які відбуваються в Україні, усугубляються кризою у моральній та духовній сфері суспільства. Якщо ми не бажаємо підпасти під вплив чийось суб'єктивних уявлень, чи достатньо, не розуміючи, підкоритися диктатурі іншої культури. Тоді ми повинні ясно розуміти, наскільки для нас важлива роль духовно-моральних цінностей в розвитку суспільства. Прийняті нами етичні принципи впливають на нашу практичну поведінку. Звісно ми не живемо абсолютно ізольовано від інших. Людина є частиною родини, соціальної групи, нації і, врешті, світового співтовариства. Поза сумнівом, моральна невизначеність сучасного суспільства породжує сьогодні в багатьох людях розгубленість і подив. Якщо бажаємо жити в мирі і злагоді з ближніми, то маємо досягти згоди, принаймні, з основних правил поведінки. На перший план повинні вийти: не інвестиції чи нові технології за будь яку ціну, а духовно-моральний потенціал молоді, її чесноти, доброта, справедливість, толерантність, працелюбність та любов до суспільства, держави.

Викладаючи предмет «Основи християнської етики та моралі» в медичній академії при проведенні семінарських занять у студентів виникає багато запитань...? Як викладач замислюєшся над природою фундаментальних етичних, моральних та національно-культурних принципів. Треба донести студентам розуміння того, що до нас над цим розмірковували чимало умів різних часів і народів. Було б не розумно ігнорувати їхню спадщину. Моральне, духовне формування особистості людини відбувається шляхом пізнання суспільно-історичного досвіду людства предметно-практичної діяльності, засвоєння соціально-етичних норм та суспільно людських гуманістичних відносин в цілому. Ці норми чітко зафіксовані в народних традиціях і виступають як зразок, де в концентрованому вигляді зібрані кращі зразки, якостей особистості, моральні еталони, закладені в суспільстві, які забезпечують виживання та активне функціонування людства в цілому. Народні традиції, в яких зосереджені колективні знання етносу, є скарбницею колективної пам'яті, що проявляють себе в формах духовної і матеріальної культури: усних і письмових народних творах, діалектній мові, художньо-прикладному мистецтві.

Проводячи семінари як «філософський клуб», метою є, зрозуміти і розібратись в проблемах суспільства: статевої моралі, війни, расизму, бідності смертної кари. Тут неможливе просте спілкування, потрібні більш поглиблені знання: вивчення спеціальної літератури, філософських трактатів, художньої літератури. Особливу увагу наголошую студентам про вплив Інтернету, величезний потік інформації задовольняє бажання розвиватись, але поряд із незаперечними благами він має і свої негативні моменти. Завдяки Інтернету людський розум насичується найрізноманітнішою інформацією, що надходить з усього світу. Однак не всі споживачі цієї інформації спроможні зрозуміти цінність фактів, теорій, філософських і релігійних систем, про які дізнаються. Більше того, погано засвоєна інформація не може бути джерелом істинного знання, яке сприяє розумінню світу.

Ще однією важливою метою є вивчення етики, моралі і культурної спадщини світових релігій (католицизм, православ'я, протестантизму, моральні доктрини іудаїзму, ісламу та буддизму). Все це дуже важливо. Ці питання виникають в той час коли величезні маси людей втратили навіть залишки релігійних переконань (якщо вони взагалі коли-небудь мали їх), якими могли б керуватися в складних етичних ситуаціях.

Тому держава повинна усвідомити, що молодь є опорою тих етичних, моральних, національно культурних норм які будуть прогресувати в суспільстві. Для цього потрібно системно вибудувати навчальний проект зазначивши всі історичні формування нашої культури: людини як об'єкта і суб'єкта морально, етичних відносин. Вміння регулювати конкретні правила та вчинки людини, цінність людського життя, ступень свободи волі, формування сумління і відповідальності.

Все наше життя є алгоритмом: сім'я, школа, суспільство в якому ми живемо. Тут на арену і виходить, розуміння людиною тих загальноприйнятих норм, які важливі для спілкування та об'єднання людей на нашій «Голубій планеті» – Земля.

Пропоную товариству одне із семінарських занять:

1. Розглянемо поняття етика, мораль, філософська етика, медична етика.

Термін «етика» походить від давньогрецького слова «ethos» («етос»), яке спершу означало спільне житло, домівку, звірине лігвище тощо, пізніше – звичай, норов, правило, характер. Античні філософи Емпедокл (прибл. 490 – прибл. 430 до н.е.), Демокріт (прибл. 460 – прибл. 370 до н.е.) використовували його, характеризуючи тривку, усталену природу конкретних явищ: етос (сутність) першоелементів об'єктивного світу, людини.

Взявши за основу слово «ethos» у значенні характеру, давньогрецький філософ Арістотель (384–322 до н.е.) утворив прикметник «ethikos» («етичний») для позначення чеснот людської вдачі, душевних якостей. Він відрізняв їх від діанетичних (інтелектуальних) чеснот, а також від афектів, вроджених здібностей: «Якщо чесноти не є ні афектами, ні здібностями, то залишається тільки визначити їх набутими якостями душі». Афектами Арістотель вважав гнів, страх, радість; властивостями розуму – пам'ять; етични-

ми (моральними) чеснотами – помірність, мужність тощо. Науку, що вивчає етичні чесноти, він назвав етикою.

Намагаючись точно перекласти термін «ethos», давньоримський філософ Марк Туллій Цицерон (106–43 до н.е.) запровадив термін «moralis» («моральний»), який означав характер, темперамент, звичай, покрій одягу, моду тощо. Він вів мову про моральну філософію, маючи на увазі сферу знання, яку Арістотель назвав етикою. Згодом, у IV ст. н. е., виник термін «moralitas» – «мораль».

Обидва терміни («етика» і «мораль») увійшли до новоєвропейських мов, хоча й набули в них різного значення: етикою стали називати одну з філософських наук, а мораллю – реальні процеси, які вивчає ця наука.

Етика належить до філософських дисциплін, оскільки вивчає не тільки стосунки між людьми, а й ставлення індивіда до світу (актуальність цієї проблеми вивчали ще мислителі Давньої Індії). Вона досліджує цінності життя і світу, вчить оцінювати різноманітні ситуації морального вибору, відповідність вчинків і дій нормам мораль, налаштовує людину на само облагородження, вдосконалення свого буття і буття соціуму, до якого вона належить, а також буття людства, з'ясує місце людини у світі, її призначення, сенс життя [1, с. 7, 8].

У багатьох країнах упродовж століть кожен лікар, приступаючи до своєї праці, дає так звану клятву Гіппократа (1). У цій клятві нічого не говориться про застосування якихось конкретних ліків або способів лікування. Її мета полягає в тому, щоб лікар-початківець усвідомив необхідність наслідування етичних норм практичної медицини. Розглянемо зміст цієї клятви відповідно до нашої чотирьох аспектною схеми.

1. Статус і авторитет медичної етики

При аналізі клятви Гіппократа варто зазначити насамперед те, що людина, котра посвячується в медики, прикликає Бога або богів покарати її у випадку порушення клятви. Цілком очевидно, основою й авторитетом, що стоїть за медичною етикою, є Бог або боги.

2. Загальні принципи і мета медичної етики

Життя пацієнта – головна цінність. Діяльність лікаря має бути спрямована на збереження життя пацієнта і його лікування.

3. Конкретні правила медичної етики

Лікар не може використовувати свої знання й уміння, щоби нашкодити людині або спричинити її смерть; лікар не повинен зловживати довірою своїх пацієнтів і повідомляти подробиці щодо стану їхнього здоров'я стороннім.

4. Зв'язок між засадами, загальними принципами і метою медичної етики, з одного боку, і конкретними правилами прийняття практичних рішень – з іншого

Тут слід порушити таке питання: чи припустимо у світлі клятви Гіппократа, щоб лікар, бажаючи покласти край стражданню смертельно хворого пацієнта, свідомо вдавався до таких засобів, котрі потягнуть за собою його смерть? Чи припустимо, щоб лікар допомагав такому пацієнтові покінчити життя самогубством?

Або уявіть собі: лікар дослідив, що його пацієнт успадкував захворювання, що виявляється

лише в зрілому віці у вигляді тяжкої хвороби з летальним кінцем. Якщо компанія, в якій його пацієнт застрахував своє життя, довідається про його хворобу, вона розірве з ним угоду і жодна інша компанія не захоче мати з ним справу. Якщо ж страхова компанія запропонує великий гонорар за надання інформації про спадковість пацієнта, то як має повести його лікар, зв'язаний клятвою Гіппократа?

Цей короткий коментар клятви Гіппократа та її зв'язку з питаннями практичної медичної етики показує: наші уявлення – по-перше, про статус, підстави й авторитет етичної системи; по-друге, про її цілі і загальні принципи і, нарешті, про її конкретні правила щодо різноманітних сфер людської діяльності – мають пряме відношення до реальних життєвих ситуацій, з якими стикаємося щодня [2, с. 18-20]. **(Тут я даю письмове завдання висловити свою думку з питань: аборт, евтаназія, самогубство).**

2. Чи всі релігії мають однакову мету? Світові релігії – етично-моральні норми.

Подивимося на історію релігії. Скільки раз релігія була причиною довготривалих воєн, нещастя і кровопролиття. Християнський світ, змагаючись за священні землі, не раз піднімав зброю проти мусульман, турків та іудеїв, знищивши мільйони іновірців. Католики в Іспанії привселюдно застосовували тортури і спалювали іудеїв і протестантів. А протестанти, у свою чергу, в інших країнах вели боротьбу проти католиків. Індуїсти й мусульмани дотепер борються між собою за володіння священними землями... [2, с. 255].

Так це було та сторінки історії перегорнуті зроблені висновки. Заборони релігії, випробування атеїзму, вульгарного матеріалізму, секуляризму, люди бачили їхню неспроможність стати міцними основами для мотивації моральних учинків, для моральності на рівні індивідуальної поведінки і суспільства в цілому. Вони інтуїтивно відчують, що релігія, маючи особливий духовний вимір, могла б слугувати такою підставою, пробуджуючи в людях віру, надію й сміливість, активізувати зацікавленість у суспільних справах, альтруїзм і моральність, так необхідні для зміцнення соціальних зв'язків у родині й суспільстві. Людство вважає, що, можливо, саме релігія сприятиме зміцненню цих зв'язків за умови – і це дуже серйозна умова, – що всі релігії перестануть боротись одна з одною і почнуть працювати разом в ім'я загального блага.

Тому розглянемо ще один підхід до множинності релігії та їх співіснування. Цей підхід можна подати у вигляді такої послідовності аргументів.

1. Саме наголошення на відмінностях між різними релігіями було і дотепер залишається причиною ворожості між людьми різних віросповідань.

2. Акцентування на відмінностях між релігіями нерозумне, позаяк усі релігії у своїй сутності прагнуть до однієї й тієї ж самої мети. Вони можуть іти різними шляхами, але всі ці шляхи ведуть до однієї й тієї ж вершини; усі вони рано чи пізно зійдуться в одному місці.

3. Таким чином, обов'язок усіх релігій та релігійних діячів полягає в тому, щоби дійти згоди і почати проповідувати, що всі вони провадять до одного і того ж Бога, усі прагнуть до однієї й тієї ж мети, а їхні відмінності практично не суттєві.

Тому всі вони здатні і повинні працювати разом в ім'я загального блага.

Такий підхід видається привабливим. Проте його внутрішня узгодженість залежить від того, чи істинні його вихідні посилки:

1) головною метою всіх релігій – навчити людей добре ставитися одне до одного; видається обґрунтованою, тому що виховання людей в дусі морального кодексу становить одну з функцій усіх повноцінних релігійних систем. Усі їхні моральні кодекси мають багато спільного. Вони включають турботу про малих дітей і літніх людей; допомогу бідним; опіку сиріт і догляд за хворими; повагу до братів; чесність і правдивість; відсутність егоїзму тощо.

2) усі релігії одноставно визначають цей фактор своєю основною метою; будеться на тому, що всі розвинуті релігійні системи мають на меті закликаючи людей до доброго ставлення до інших, а також до виконання свого обов'язку перед суспільством. Але ця передумова неправильна. Релігія не зводиться до філософської моралі, релігія – щось значно більше, ніж добродійність. Релігія – це насамперед відносини з Богом або богами, і головне тут – правильно чи неправильно людина буде свої відносини з Богом або богами.

3) усі релігії погоджуються з тим, що особливості понять і догматів, на яких вони засновані, мають мінімальне значення; яка полягає в тому, що всі релігії можуть поступитися якимось своїми догматичними й ритуальними особливостями, образлива для віруючих і ставить під сумнів їхню принциповість та інтелектуальні здібності. Крім того вона межує з абсурдом. Без специфічних особливостей у сфері віровчення й культури релігії не може існувати. Більш того, люди повинні мати право на свободу совісті, тобто можливість чесно і вільно сповідувати свої релігійні переконання, за умови, що вони не вдаватимуться до насильства. Істина і логіка вимагають: віруючі повинні мати можливість відверто стверджувати, що суперечне істині є помилковим. Жодна релігія не погодиться з тим, що її віровчення – ніщо інше, як форма прагматизму, за якою не має значення, істинні її догми чи ні.

Через ті самі причини жодна релігія не має права на насильницькі дії проти людей, які не поділяють її віровчення. Релігія, яка вдається до силових державних методів, щоб заборонити комусь б то не було висловлювати сумніви в істинності її догматів, тим самим виявляє слабкість цих догматів. Подібні сумніви жодною мірою не підважують щирість тих, хто сповідує це релігійне вчення. Проте щирість прихильників того чи іншого вчення не може бути гарантом істинності або досконалості даного вчення [2, с. 226-228].

Розглянемо світові релігії (2) – етично-моральні норми.

Релігія виникає у певних умовах соціального буття, на певному етапі розвитку матеріальної культури людини і на певному рівні розвитку її свідомості. Релігія завжди не тільки стояла на боці певної соціальної структури, але й впливала на неї. Цей вплив багато в чому залежав від тих організаційних форм чи догматичної структури, що вибирала та чи інша релігія в процесі свого розвитку.

Релігія тісно пов'язана з етнокультурною традицією, вона спирається на досвід сотень по-

колінь людей, що надає їй нормам сакрального характеру, тим самим перетворюючи їх у культурний стандарт і еталон [3, с. 25].

Саме зворотній вплив релігії на культурний тип суспільства у свій час відзначили німецький соціолог М. Вебер і англійський історик А. Тойнбі. М. Вебер відзначив, що релігійні уявлення певним чином орієнтують діяльність людини, визначають спрямованість соціальної активності й оцінку людиною результатів своєї діяльності. Тому в основі тієї чи іншої цивілізації лежить не стільки способів взаємодії людини з зовнішнім середовищем, скільки тип релігії та характер обумовлених нею цінностей [3, с. 26].

Мораль і релігія – особливі форми духовності людини, вони довгий час розвивалися синкретично, моральні ідеї і заповіді були тісно переплетені з релігійно-ритуальними формами організації і поведіння людей. Розвиток релігійних систем йшов у напрямку кодифікації та ієрархізації відкритих у змінених станах свідомості істин, ускладнення культурних практик і філософських обґрунтувань цих практик. Моральні заповіді в якості універсальних і абсолютних вимог одержують санкцію в рамках релігії і завдяки релігійно-культурним інститутам. Еталонні норми моралі були прописані у священних книгах. Прийнято вважати, що розвинута релігійна система включає такі структурні компоненти: праксис (культ); теорію (філософію, світогляд); і нормативну (імперативну, що єднає воедино культову практику і світогляд) базу. Саме з останнього компонента релігії і відокремилася мораль.

Разом з тим мораль історично розвивалася не просто поруч і опосередковано з релігією. Мораль близька релігії за своєю природою: вона опозиційна дійсності, вона претендує на те, щоб привнести в дійсність, у соціальні відносини і дії людей деякий інший, іншобуттєвий зміст. Крім і поза релігію це стає можливим лише на тій стадії розвитку цивілізації, коли індивідуальне відокремлення досягає рівня, достатнього для самостійної продуктивної соціальної активності людини як індивідуального суб'єкта, особистості [4, с. 178-179].

Отже, мораль та релігія – це одні з основних способів нормативної регуляції дій людини в суспільстві; особливі форми суспільної свідомості і від суспільних відносин, в основі яких лежить ідеал єдності людства як абсолютного добра [4, с. 181].

Кожна зі світових релігій впливала на становлення традицій, звичаїв, норм поведіння. Так, християнська мораль запропонувала нову шкалу людських цінностей (крайній ригоризм – відмовлення від свавілля і повне підпорядкування волі Бога; аскетизм; розрада – спокута страждань і вічне блаженство в іншому світі; принцип любові як універсальний принцип моралі; принцип милосердя, що припускає прощення образ, жаль і допомога стражденим і т.д.). Християнство рішуче засудило жорстокість, насильства, гноблення, возвеличило неможливі, пригноблених, «страждених». Ідеали рівності і любові до Бога є центром християнської етичної концепції. Причому любов розуміється як універсальний принцип моралі, що має загальнолюдський статус. Саме в Новому Завіті було сформульовано «золоте правило» моральності: «І так в усьому,

як хочете, щоб з вами поводитись люди, так поведіться і ви з ними».

У наймолодший і другий (після християнства) по кількості прихильників світової конфесії – ісламі – також позначений прямий шлях, написана Аллахом, впливаючи якому правовірний досягає моральної досконалості, мирського благополуччя і може потрапити в рай. У Священному Писанні мусульман Корані й у Священному Переказі (Суни) містяться розпорядження, що визначають переконання, формують моральні цінності і релігійну совість віруючих, а також виступають джерелами конкретних норм, що регулюють поведіння. Це шаріат – прямий, правильний шлях», закон, розпорядження, авторитетно встановлене в якості обов'язкового. Шаріат у масовій свідомості сприймається як ісламський спосіб життя в цілому, всеосяжний ісламський комплекс правил поведінки, що включає найрізноманітніші норми – релігійні, моральні, юридичні, а також звичаї. Дані норми поведіння є вічними і відповідають будь-як діям, оскільки відбивають постійні, не піддані змінам інтереси і потреби мусульман.

У найдавнішій світовій релігії – буддизмі – її засновник, що мандрує проповідник Сиддхартха Гаутама, також сформулював основи (догмати) буддизму і вказав шлях порятунку віруючих. Будда, відштовхуючись від свого духовного досвіду, повідав світу чотири шляхетні істини: існує страждання, у страждання є причина, страждання може бути припинено, є шлях, що веде до цього. Етичним ідеалом буддизму, таким чином, є нірвана, що полягає в психологічному стані закінченості внутрішнього буття перед обличчям буття зовнішнього, абсолютної відчуженості від нього. Це відсутність бажань і разом з тим не піддається роз'єднанню злиття інтелекту, почуттів, волі, це гармонія всіх наявних здібностей. Значений Буддою шлях складається з 8 ступенів, чи правил (восьмирічний шляхетний шлях), що дають нам загальне уявлення про основні норми буддистської моралі.

Прагнення людей особливо в переломні, кризові моменти шукати стійкі загальнолюдські цінності в культурі минулого, прийнятність, універсальність і загальнодоступність релігійних побудов забезпечують їхню актуальність, популярність і привабливість. Світові релігії збагатили і розвили моральний досвід людства. У той же час саме релігійні догмати і релігійна віра стали основою християнської, буддистської та ісламської етики. Вищою цінністю, зразком для наслідування, у якому з'єдналися і втілилися всі чесноти, цілісним моральним ідеалом вищого порядку виступають у кожній зі світових релігій Христос, Будда, Аллах. Твердження Бога як єдиного джерела і критерію моральності, інтерпретація зла як відступу від божественних розпоряджень стали основою релігійної етики [5] [<http://subject.com.ua/philosophy/religieznavsto/66.html>].

Висновок. Існує достатньо підстав визнати, що проблеми які вирішуються на семінарських заняттях з «Основ християнської етики і моралі» не тільки впливають на наші стосунки з безпосереднім оточенням. Це допомагає студентам вчитися приймати істинно моральні рішення. Студент в ході ознайомлення з курсом має не тільки

оволодіти основними розділами знань: історію світових релігій, бути релігійно толерантною особистістю. Одна з головних задач сучасної медичної освіти є те, щоб об'єднати в навчальному процесі високий рівень професіоналізму з духо-

вно моральною стороною лікування, яка зберігає свою цінність на протязі століть в культурно-історичних традиціях до яких безумовно відноситься релігійний досвід з його етично-моральними та національно-культурними традиціями.

Список літератури:

1. Тофтул М.Г. Етика: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 416 с.
2. Гудінг Д., Леннокс Дж. «Людина та її світогляд: у пошуках істини і реальності» / Перекл. з рос. зі звіркою з англ. оригіналом під заг. ред. М.А. Жукалюка. – Київ. УБТ, 2007, Т. 3, 480 с.
3. Боисова З.О. Основи релігієзнавства: Навчально-методичний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 288с.
4. Колодний А.М., Скиртач В.М. ... Релігієзнавство: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 272 с.
5. Інтернет ресурс: <http://subject.com.ua/philosophy/religieznavsto/66.html>

Додаткова література:

1. Алексеєнко А.П. Природа духовності. – Х.: Факт, 2004. – 238 с.
2. Власов В.Г. Християнство: проблема Востока и Запада // Религиоведение = Study of religion. – Благовещенск, М. – 2002. – № 2. – С. 3-19.
3. Васильев Л.С. Истории религий Востока. – 7-е изд., испр. и доп. – М.: Кн. дом «Университет», 2004. – 703 с.
4. Михайлов Н.А. Арабо-исламская культура: Учеб. пособие по курсу «Культурология» / Моск. энерг. ин-т (техн. ун-т). – М., 2003. – 76 с.

Примітки:

1. Про давнього лікаря Гіппократа (460-377 до н.е.) практично нічого не відомо. Йому приписують цілу низку давньогрецьких медичних трактатів. Малоімовірно, що текст клятви написав саме він, але цілком вірогідно, що він сформулював деякі її принципи. Окремі фрагменти цієї клятви дотепер використовують в медичних навчальних закладах.
2. Ми, безперечно, усвідомлюємо, що у світі існує велика кількість інших релігій. Огляд усіх цих релігій неможливо здійснити в межах одного розділу. Але цей огляд підтвердив би той висновок, який можна зробити на матеріалах основних світових релігій. Тому корисно читати додаткову літературу, щоб робити вірні висновки.

Павленко С.В.

Днепропетровская медицинская академия МОЗ Украины

ЭТИЧНО-МОРАЛЬНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНЫЕ ТРАДИЦИИ КАК ОСНОВА РАЗВИТИЯ ДУХОВНОСТИ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ

Аннотация

В статье рассматриваются некоторые аспекты влияния мировых религий, формирование и познание общественно-исторического опыта человечества. Этические принципы и духовно-моральные ценности есть одной из важных частей поведения человека в обществе. Большое внимание уделяется изучению религиозного опыта для того чтобы показать его возможности в лечении больного. Сформированное духовности современного студента-медика есть доминирование познавательной активности и усовершенствование себя, обогащение своего внутреннего мира.

Ключевые слова: этика, мораль, философская этика, медицинская этика, мировая религия, духовность, мировоззрение.

Pavlenko S.V.

Dnipropetrovsk Medical Academy of Health, Ukraine

ETHICAL, NATIONAL AND CULTURAL TRADITIONS AS THE BASIS FOR THE SPIRITUAL DEVELOPMENT OF MODERN YOUTH

Summary

The article considered some aspects of the influence of world religions on the formation and cognition of the social and historical experience of humankind. Ethical principles and spiritual values moralne is one of vajnih parts of human behavior in society. Great attention is paid to the study of religious experience to show its capabilities in the treatment of the patient. Formirovanie of spirituality in modern medical student is the dominance of the cognitive activity and improving yourself, the enrichment of his inner world.

Keywords: ethics, morality, philosophical ethics, medical ethics, world religions, spirituality and worldview.